

Alla har rätt till ett liv utan våld!

Våld i nära relation är ett folkhälsoproblem. Konsekvenser av våldsutsatthet visar sig genom en sämre fysisk och psykisk hälsa som i sin tur kan påverka förmågan att utföra arbete eller studera

HANDBOK

DEFINITION AV VÅLD

Varje handling riktad mot en annan person som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, få denna person att göra något mot sin vilja eller att avstå från att göra något den själv vill.

(Per Isdal; psykologspecialist, psykoterapeut, utbildare och författare)

Våld i nära relationer kännetecknas av att den utsatta har en nära relation till och ofta starka känslomässiga band till förövaren. Detta försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott.

Våldet sker vanligtvis inomhus i offrets egen bostad. Det ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår.

Begreppet våld i nära relationer innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det handlar både om heterosexuella och samkönade relationer samt mellan syskon och inom andra familje- och släkterelationer.

VAD ÄR VÅLD

Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt från att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot.

Det är vanligt att flera sorters våld kombineras av utövaren.

PSYKISKT VÅLD

Direkta eller indirekta handlingar i syfte att få den andre att känna sig kränkt, anklagad eller underordnad. Kontroll, isolering, övervakning, bli hindrad från att träffa andra och fatta egna beslut är en del i psykiskt våld.

FYSISKT VÅLD

Oönskad beröring och handling som orsakar fysiska skador och smärtor som kan leda till allvarlig kroppsskada. Knuffad, fasthållen, slagen eller sparkad.

SEXUELLT VÅLD

Maktmissbruk genom att tvingas utföra sexuella handlingar, ha påtvingat samlag, se på pornografi, delta i oönskad filmning/fotografering etc.

EKONOMISKT VÅLD

Ekonomi övervakas, bankkonton kontrolleras, internetkoder tas över etc

MATERIELLT VÅLD

Våld mot materiella saker i syfte att skrämma för att få sin vilja igenom.

FÖRSUMMELSE

Personer, beroende av andra, utsätts i vardagen för vanvård eller försummelse. T.ex. undanhållande av medicin, mat eller tillsyn.

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Begränsar en persons handlingsutrymme eller rätt att välja partner.

DIGITALT VÅLD

Våld online där t.ex bilder och filmer sprids mot den andres vilja alternativt att hot utges om att detta kommer att ske.

VÅLD MOT DJUR

Fysiskt eller psykiskt våld för att skrämma och skapa otrygghet.

ATT VIJJA SE

Att utsättas för våld kan bidra till ökad risk för olika former av psykisk och fysisk ohälsa, både på kort och på lång sikt.

Våld kan ge upphov till:

- Kroniska smärttillstånd
- Ångest
- Depression
- Posttraumatiskt stressyndrom
- Huvudvärk
- Yrsel
- Smärta i axlar eller nacke
- Mag-tarmbesvär
- Självskadebeteende
- Riskbruk/missbruk av alkohol
- Rädsla
- Förvirring
- Stress
- Sömnstörningar
- Isolering
- Suicidrisk
- Psykisk ohälsa eller otrygghet hos barnen

Grövre våld leder till kroppsskador som ska dokumenteras

- Tandskador
- Blåmärken/svullnader
- Krosskador/frakturer
- Skador på ställen som ej syns

En del grupper kan befinna sig i en särskilt utsatt situation som en följd av samhällets diskriminering och marginalisering. Detta kan gälla yngre och äldre kvinnor samt hbtq-personer, men även kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor i missbruk eller prostitution, eller de som har utländsk bakgrund.

Källa: nck.nn.se

VÅRT GEMENSAMMA ANSVAR

Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket har fått ett regeringsuppdrag att verka för förbättrad upptäckt av våld.

Regeringsuppdraget omfattar även NNS: nationella nätverket för Samordningsförbund (www.nnsfinsam.se)
Här ingår Samspelet som ett av sju pilotförbund i Sverige.

Våld i Nära Relation är ett folkhälsoproblem och kan påverka måendet samt förmågan att utföra arbete eller studera.

Att ställa frågor om våld innebär möjligheter att upptäcka om våld finns som en begränsande faktor i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och möjligheter till egen försörjning.

Här följer Samspelets rutiner:

- Använda Pilot-projektets sju frågor om våld vid uppstart och var tredje månad vid deltagande inom Samspelet.
- Ställa frågan om våld rutinmässigt till ALLA vid fysiska möten
- Lämna skriftlig information ex. Samspelets broschyr där kontakt-uppgifter finns till olika möjligheter av stöd
- Vid misstanke om barn som far illa: Lämna broschyren *Alla har rätt till en uppväxt utan våld*
- Stäm av gemensamt i teamet och delge information och kompetens
- Dokumentera att enkäten lämnats och eventuell åtgärd

ATT VIJJA VETA

Det är viktigt att anpassa samtalet och frågorna så de blir begripliga för den du talar med. **Det viktigaste är ATT du talar om våld.**

Förslag till hur du kan börja samtalet:

"Jag vet inte om det är ett problem för dig, men många av dem vi träffar här har upplevt våld i sina relationer. Vi ingår därför i ett pilotprojekt där vi rutinmässigt frågar alla om våld.

Har du blivit utsatt av någon i din familj?"

"Att våld är ett stort samhällsproblem uppmärksammas av regering och myndigheter då det får stora hälsokonsekvenser för den som utsätts. Därför deltar vi i ett projekt för att öka upptäckten av våld, och ställa frågor om våld i nära relationer.

Samtalet kan även inledas med:

- *Har någon slagit, sparkat, skrämt eller gjort dig illa?*
- *Jag ser att du har ett blåmärke på armen, hur fick du det?*
- *Jag undrar lite, är det något som har hänt dig?*
- *Har det hänt att du känt dig rädd för någon?*
- *Känner du dig trygg där du bor nu?*
- *Känner du dig säker med din partner?*
- *Har din partner någonsin tvingat dig att utföra sexuella handlingar?*
- *Har någon hindrat dig från att använda dina pengar?*
- *Känner du dig kontrollerad och förnedrad av din partner?*

ATT TÄNKA PÅ

Gör frågandet till en rutin – människor tar inte illa upp

- Informera om din tystnadsplikt.
- Lyssna aktivt genom att bekräfta, ställa öppna frågor, ge den som talar utrymme, reflektera och sammanfatta– var inte rädd för tystnad.
- Tala med personen i enrum. Tala inte om våld vid digitala möten.
- Var tydlig med att du tror på den våldsutsatte och tar personens upplevelser på allvar.
- Var varsam med hur våldet beskrivs, den utsatte behöver kunna känna igen sig.
- Tonen i samtalet är viktigt för förtroendet.
- Ha fokus på våldet.
- Bekräfta att våld är fel men kritisera inte förövaren.
- Ifrågasätt inte personens berättelse eller handlande.
- Använd tolk vid behov.
- Förmedla information om rättigheter och stöd.
- Informera om anmälningsplikten (undantag se nedan) vid misstanke om ett barn far illa enligt 14 kap.1 § SoL.
- Vid misstanke om brott mot barn där vårdnadshavare är misstänkt utövare ska vårdnadshavare inte informeras om att anmälan till socialtjänst eller polis är gjord. Brottsbalken kap 3,4,6 2.
- Vid misstanke om brott mot barn där Hedersrelaterat våld misstänks, sak inte vårdnadshavare eller annan släkt informeras om anmälan.

VAD HÄNDER OM ETT JA

Personer som inte är i behov av omedelbart skydd eller stöd:

- Finns redan etablerade kontakter? Barnperspektivet?
- Informera om de stödinsatser som finns för personen.
- Lämna broschyr med viktiga telefonnummer.
- Samverka internt/externt – klargör roller och ansvar.
- Kan vara ett stöd i en "överlämning" till annan part.
- Boka in uppföljande möte.

Personer som är i behov av omedelbart skydd eller stöd

Gör alltid en bedömning utifrån:

- Finns det oro för att våldet kan trappas upp?
- Finns det oro för att personen ska föras ut ur landet?
- Finns det oro för personens liv? Finns det hemmavarande barn?
- Finns det andra familjemedlemmar som är utsatta för hedersvåld?

Vid akut behov av skydd kontakta polis och socialtjänst/socialjour

VAD HÄNDER OM ETT NEJ

Ingenting. Du har sått ett frö som kan ha betydelse för personen. Du kan lämna ut broschyr och ställa frågan på nytt, senare.

BARNEN? OROSANMÄLAN?

Orosanmälan gör myndigheter vars verksamheter berör barn och ungdom samt de som är anställda hos sådana myndigheter.

14 kap 1 § andra stycket i socialtjänstlagen.

Arbetar du med barn och unga är du skyldig att göra en anmälan om du misstänker att barn far illa.

Andra bör anmäla!

Anmälan görs till socialtjänstens mottagningsenhet enligt följande:

- Skriftlig anmälan till socialtjänsten, receptionen eller till socialjouren på kvällar och helger
- Akuta anmälningar kan göras på 112 när socialjouren har stängt
- Information ska ges till vårdnadshavarna
 - gäller inte anmälan kring våld och övergrepp

En orosanmälan innebär att du är orolig för barnets situation. Du behöver inte ha bevis för att barnet far illa. Din känsla räcker.

Socialtjänsten träffar barnet och familjen för att gå igenom anmälan. Ibland räcker det, ibland blir det en större utredning.

Socialtjänsten bygger på frivillighet, vilket innebär att familjen kan säga nej till det stöd som erbjuds. Det är bara i undantagsfall som det kan bli fråga om tvångsvård.

Anmälda misshandelsbrott mot barn (0–17 år) ökade med 1 650 brott (+7 %) till totalt 25 200 brott 2019.
Källa: Brottsförebyggande rådet

ALLA HAR ANSVAR ATT ANMÄLA!

NORMALISERINGSPROCESSEN

Våldsutövningen kan liknas vid en process där den som är utsatt i allt högre grad tvingas anpassa sig till en vardag som präglas av våld.

1. Anpassning
2. Isolering
3. Ökat beroende av förövaren
4. Förhoppning om att relationen ska förbättras och att övergreppen ska upphöra.

Om våldet fortsätter och blir grövre/mer frekvent kan anpassning och normalisering bli en överlevnadsstrategi.

- Självkänsla och självförtroende försämras gradvis
- Motiven internaliseras- offret tar över förövarens verklighetsuppfattning
- Livsutrymmet begränsas, mindre handlingsfrihet
- Nätverket av vänner, släkt och bekanta blir allt mindre.
Förövarens bild av relationen blir den dominerande.

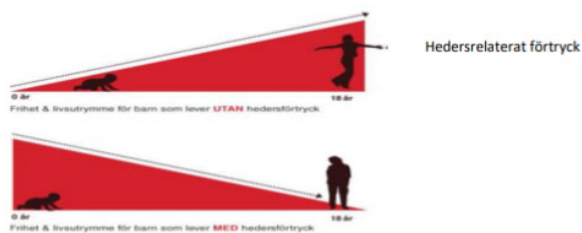
UPPBROTTSPROCESSEN

Viktigt är att den våldsutsatta inser att ansvaret ligger hos förövaren.

Specifika omständigheter, ex om den utsatte fruktar för sitt eller ett barns liv eller säkerhet, kan leda till att processen behöver påskyndas.

Det är viktigt att som utomstående försöka hjälpa den våldsutsatte att bryta isoleringen, att lyssna utan att ha förutfattade meningar och att finnas kvar även om den våldsutsatte går tillbaka till förövaren.

Utomståendes stöd kan vara ovärderligt för att möjliggöra ett slutgiltigt uppbrott. Kunskap om uppbrottsprocessen och dess olika stadier är därför av stor vikt för ett korrekt bemötande.

Hedersvåldet i form av kontroll och begränsningar av livsutrymme kan handla om att vara rädd för att bli bortgift, känna sig övervakad eller förföljd, kontrollerad av föräldrar eller släktingar, tvingas dölja sin sexuella läggning eller inte får umgås med vilka man vill.

Att bli trakasserad/ hotad att uteslutas ur gemenskapen, bli utsatt för våld eller hot för att lyda och följa gruppens regler och normer.

Exempel på uppföljande frågor vid hedersrelaterat våld (HRV):

- *Vad måste du göra som du inte vill?*
- *Vad vill du göra som du inte får?*
- *Känner du en oro för att åka utomlands?*
- *Känner du dig pressad att göra saker som du inte vill?*
- *Känner du att du inte har samma frihet som andra i din ålder?*
- *Känner du dig hotad?*
- *Är du utsatt för våld eller kränkningar?*
- *Är du eller någon annan flicka eller kvinna i din familj omskuren?*
- *Har du syskon under 18 år som är utsatta för HRV?*

Mer information hittar du på:

www.socialstyrelsen.se/valdsochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer/upptackavald

www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/freda-kortfragor.pdf

www.lansstyrelsen.se/varmland/tjanster/publikationer/vald-i-nara-relationer-reviderad-2019.html

www.hedersfortryck.se

www.tris.se

<http://nnsfinsam.se/stoppavaldet.aspx>

<http://nnsfinsam.se/stoppavaldetunga>

Professionellt och medmänskligt stöd och att få hos:

Brottsofferjouren	0200-21 20 19
Kvinnofridslinjen	020-50 50 50, dygnet runt
Karlstad kvinnojour	054-18 30 34, www.karlstadskvinnojour.se
Krismottagning för män	054- 18 01 54 krismottagningenforman@karlstad.se
Terrafem	020-52 10 10 (nationell jourtelefon) på mer än 50 språk
Ungarelationer.se	Här finns bl.a. chattfunktion för unga 15-20 år kl 20-22
Unizon.se	08-642 64 01 samlar över 130 kvinno-/tjejjourer

Socialtjänsten Karlstad Kommunens växel **054- 540 00 00 /socialtjänst dagtid**

Socialtjänsten Hammarö Kommunens växel **054- 51 00 00 dagtid**

Socialtjänsten Grums Reception **0555- 422 82 dagtid**

Socialtjänsten Kristinehamn Reception **0550–88 400 dagtid**

Socialjouren serverar våra fyra kommuner på kvällar och helger

söndag-torsdag kl 16.30–00.00

fredag-lördag kl 16.00-01.30 tel. **054-540 54 14, 054-540 50 54**

Vårdcentralerna och Samtalsmottagningen nås via www.1177.se

Första linjen unga för dig upp till 20 år Grums, Hammarö, Karlstad: 054-61 45 00

Kristinehamn: 0550- 862 06

Vid akuta fara:

Polisen tel. 114 14

SOS alarm 112

Samordningsförbundet

**Du kan också får råd och stöd från handläggare på
Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan
samt hos Samspelet**